

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่**

มโนลี ศรีเปารยะ เพ็ญพงษ์, ศราวุธ ทองเนื้อห้า และ สนิหนาท โชคคำเกิง

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

ma_mai1234@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความรู้การกำจัดขยะของครัวเรือน เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดของครัวเรือน และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดของครัวเรือน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ วิธีการศึกษาใช้วิธีการเก็บแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมในการกำจัดขยะส่วนใหญ่ไม่ถูกต้องโดยเลือกวิธีการกำจัดขยะใช้วิธีแบบเทกองรวมกันแล้วเผามากที่สุด โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดของครัวเรือน คือ อาชีพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดของครัวเรือน พบว่า ปัญหาด้านการทิ้งขยะมูลฝอย คือ ด้านประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ทาง มีระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย พบว่า การขาดแคลนรถยนต์เก็บขยะ ระดับมาก ปัญหาด้านการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าการขาดสถานที่กำจัดขยะ ระดับมากที่สุด และปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย พบว่า การขาดแคลนงบประมาณ ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ปัจจัย, การจัดการมูลฝอย, ครัวเรือน

บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันนั้น ได้ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ได้เพิ่มขึ้นตามมา ทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจในปัจจุบันคือ ปัญหาจากขยะมูลฝอยที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หากมีการกำจัดขยะที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ถูกวิธีปัญหาที่ตามมานั้นมีมากมาย เช่น ปัญหาด้านความสกปรก ก่อเกิดพาหะของการเพาะพันธุ์เชื้อโรค และอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านอื่นๆ เช่น มลพิษทางอากาศจากกลิ่นของขยะ มลพิษทางน้ำ จากการที่ขยะปนเปื้อนลงแม่น้ำลำคลอง ซึ่งปัญหายาขะนั้นนับว่าเป็นปัญหาระดับโลก จากภาพรวมของทั่วโลกในการสำรวจปี 2555 พบว่าการผลิตขยะในแต่ละทวีปมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลของประเทศไทย โดยข้อมูลสถิติของกรมควบคุมมลพิษในปี พ.ศ. 2556 สำรวจปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศจากองค์กรปกครองท้องถิ่นจำนวน 7782 แห่ง พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยรวม 26.77 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2555 จำนวน 2 ล้านตัน [2] นอกจากปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกังวลแล้ว พบว่าวิธีการกำจัดขยะหรือรูปแบบที่เหมาะสมในประเทศไทยนั้นยังคงมีน้อย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ยอมแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และแม้ว่าจะแยกขยะแล้วก็ตาม ก็ขาดระบบหรือรูปแบบรองรับการจัดการขยะที่ก่อเกิดประโยชน์และถูกวิธี ทำให้การจัดการขยะเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ประกอบกับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ชนิดและประเภทใหม่ๆ เป็นต้น

จังหวัดกระบี่เป็นเมืองท่องเที่ยว มีอัตราการขยายตัวและเติบโตของชุมชนและมีกิจกรรมในการบริโภคค่อนข้างสูง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดกระบี่โดยเฉพาะปัญหาด้าน ขยะมูลฝอยถือว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอย่างยิ่ง ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม และกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาของเสียจากกองขยะ กลิ่นเหม็นรบกวน ปัญหามลพิษทางอากาศ ความเสื่อมโทรมทางภาพลักษณ์ของสถานที่นั้นๆ ปัญหาเรื่องแมลงวันและสัตว์พาหะนำโรคต่างๆ แม้ว่าภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการด้านการจัดการขยะ แต่ยังคงเป็นปัญหาในการจัดการและการกำจัดอยู่ตลอดจนปัญหาการขาดความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการต่อต้านของประชาชนหรือชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานที่กำจัดขยะ ทำให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เทศบาลเมืองกระบี่ได้เริ่มก่อตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองกระบี่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ปัจจุบันนี้มีบ่อขยะไว้ให้บริการจำนวน 2 บ่อ โดยบ่อที่ 1 เปิดให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และได้ปิดบ่อเมื่อปี พ.ศ. 2550 มี

ปริมาณขยะประมาณ 252,000 ตัน ส่วนบ่อที่ 2 เปิดให้บริการในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณขยะประมาณ 144,000 ตัน ซึ่งนับวันปริมาณขยะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองกระบี่นั้น ซึ่งตั้งอยู่ใน 2 ตำบล คือ ตำบลไสไทย ตำบลทับปrik อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ให้บริการกำจัดขยะมูลฝอยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง และอำเภอใกล้เคียง จำนวน 14 แห่ง มีปริมาณขยะเข้าสู่ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองกระบี่ประมาณ 100 ตันต่อวัน และในปัจจุบันได้มีขยะได้ดินที่ฝังกลบแล้วประมาณกว่า 200,000 ตัน และแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เทศบาลเมืองกระบี่จึงได้มีแนวคิดในการหาวิธีการจัดการขยะในบ่อขยะของเทศบาล โดยได้มีบริษัทต่างๆ มาเสนอวิธีกำจัดขยะมูลฝอยในวิธีต่างๆ เช่น ระบบเผา ระบบไบโอแก๊ส ระบบแก๊สซิฟิเคชัน ระบบคอมดอม บลู ทาวเวอร์ (พลังงานสะอาด)

สำหรับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ พบว่า ปัญหาในการกำจัดขยะที่ประสบคือพื้นที่ในการทิ้งขยะ ในส่วนบริเวณพื้นที่เกาะ ประชาชนมีการกำจัดขยะด้วยวิธีการเผา และหากเป็นขยะเปียก ประชาชนจะนำมาทิ้งในบริเวณของเทศบาลเมืองกระบี่ ซึ่งเกิดปัญหาของแหล่งในการกำจัดขยะ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่เคยใช้วิธีการเก็บค่าธรรมเนียมในการกำจัดขยะ เดือนละ 20 บาท โดยการจากรถสามล้อเข้าไปเก็บขยะ (เนื่องจากเป็นพื้นที่เกาะทำให้รถใหญ่ไม่สามารถเข้าไปจัดเก็บขยะได้) และพบว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จึงได้ยกเลิกโครงการไป ดังนั้นปัญหาในการกำจัดขยะของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ยังคงเป็นปัญหายุ่ในปัจจุบัน ด้านองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ได้นำเสนอความต้องการระบุปัญหาของพื้นที่เพื่อให้ดำเนินการวิจัยในประเด็นขยะ โดยมีความมุ่งหวังว่าผลการวิจัยที่ได้นั้น จะนำไปสู่การกำจัดขยะที่ยั่งยืน ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยรูปแบบและแนวทางจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยเป็นประเด็นด้านพฤติกรรมของครัวเรือนในการกำจัดขยะ ซึ่งจะนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ถึงการจัดทำรูปแบบการกำจัดที่เหมาะสม การแก้ปัญหาดังกล่าวในการกำจัดขยะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของสถานที่ทำวิจัย

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

2. ขอบเขตของประชากรที่ศึกษา

ครัวเรือนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ จำนวน 1264 หลังคาครัวเรือน

3. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1976: 886)

ด้วยวิธีการดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้

- n = กลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้
- N = ประชากรตัวอย่างทั้งหมด
- e = ค่าคลาดเคลื่อนทางสถิติ 0.05

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยแทนสูตรข้างต้น

$$n = \frac{1264}{1 + 1264(0.05)^2}$$

$n = 303.84$ เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น จึงเก็บตัวอย่างจำนวน 310 ตัวอย่าง ฉะนั้นผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตัวแทนหลังคาเรือนละ 1 คน โดยกำหนดสัดส่วนในการเก็บดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่	หลังคาเรือน	สัดส่วนตัวอย่าง
บ้านเกาะกลาง	522	128
บ้านคลองประสังค์	203	50
บ้านคลองกำ	321	79
บ้านบางขุน	218	53
รวม	1264	310

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน แบบสอบถามจำนวน 310 หลังคาเรือน จะมีแบบสอบถามก่อนการสำรวจจริงจำนวน 100 ชุด (Pre-test) ก่อน ทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากตัวแทนของครัวเรือน นั้นหมายความว่า ครัวเรือนจะตอบแบบสอบถามเพียงคนเดียวและชุดเดียวเท่านั้น

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีผู้ได้ทำการรวบรวม ศึกษาค้นคว้า ไว้แล้ว เช่น ตำรา บทความวิชาการ หนังสือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จะวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ
2. พฤติกรรมและความรู้การกำจัดขยะของครัวเรือน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดของครัวเรือน ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
4. ปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดขยะมูลฝอย โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลและอภิปรายผล

ผล

ผลการวิจัยประกอบไปด้วย ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการกำจัดขยะของครัวเรือน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดของครัวเรือน และปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดขยะมูลฝอย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	111	35.8
หญิง	199	64.2
รวม	310	100
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	28	9.0
21-30 ปี	59	19.0
31-40 ปี	70	22.6
41-50 ปี	71	22.9
51-60 ปี	51	16.5
60 ปีขึ้นไป	31	10.0
รวม	310	100
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	145	46.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	83	26.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	55	17.7
อนุปริญญาตรี/ปวส.	10	3.2
ปริญญาตรี	15	4.9
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.6
รวม	310	100
4. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4	1.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	23	9.0
พนักงานเอกชน	19	6.1
รับจ้าง	131	42.3
เกษตรกร/ประมง	128	41.3
รวม	310	100
5. รายได้ต่อครัวเรือน		
ต่ำกว่า 5000	98	31.6
5000-10000	156	50.3
10001-15000	28	9.0
15001-20000	7	2.3
สูงกว่า 20000	21	6.8
รวม	310	100

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-3 คน	87	28.1
4-6 คน	199	64.2
7-9 คน	22	7.1
มากกว่า 10 คนขึ้นไป	2	0.6
รวม	310	100

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 ตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.2 เพศชาย 35.8 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 22.9 รองลงมา 31-40 ปี ร้อยละ 22.6 และต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 9.0 ระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 46.8 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 26.8 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.6 อาชีพ รับจ้าง ร้อยละ 42.3 รองลงมา เกษตร/ประมง ร้อยละ 41.3 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1.3 รายได้ต่อครัวเรือน 5000-10000 บาท ร้อยละ 50.3 รองลงมา ต่ำกว่า 5000 บาท ร้อยละ 31.6 และ 15001-20000 บาท ร้อยละ 2.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 64.2 รองลงมา 1-3 คน ร้อยละ 28.1 และ มากกว่า 10 คนขึ้นไป ร้อยละ 0.6

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมและความรู้การกำจัดขยะของครัวเรือน

ตารางที่ 3 พฤติกรรมและความรู้การกำจัดขยะของครัวเรือน

พฤติกรรมและความรู้การกำจัดขยะของครัวเรือน	ความถี่	ร้อยละ
วิธีการกำจัดขยะ		
เทกองรวมกันแล้วเผา	197	34.1
ขุดหลุมแล้วเทกองทิ้งไว้ในหลุม	120	20.8
เทกองทิ้งไว้ในหลุมแล้วเผา	128	22.2
นำไปเททิ้งไว้ที่ว่างเปล่า	62	10.7
ฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ	26	4.5
ทิ้งลงแม่น้ำ/คูคลอง	44	7.6
รวม	577	100
ความรู้การกำจัดขยะ		
มีความรู้ระดับมาก	286	92.3
มีความรู้ระดับปานกลาง	21	6.7
ความรู้ระดับน้อย	3	1.0
รวม	310	100

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมและความรู้การกำจัดขยะของครัวเรือน พบว่า วิธีการกำจัดขยะ ใช้วิธีแบบเทกองรวมกันแล้วเผา ร้อยละ 34.1 รองลงมา เทกองทิ้งไว้ในหลุมแล้วเผา ร้อยละ 22.2 และน้อยที่สุดคือฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 4.5 สำหรับความรู้การกำจัดขยะ พบว่ามีความรู้ระดับมาก 92.3 รองลงมาคือปานกลาง ร้อยละ 6.7 และ ระดับน้อย ร้อยละ 1.0

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน

ประกอบด้วยตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิก ความรู้การกำจัดขยะ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน

ปัจจัย	Coef.	Std. Err.	t	$p > t $	[95% Conf. Interval]	
เพศ	-.0144404	.0333201	-0.43	0.665	-.0800165	.0511356
อายุ	-.0243264	.0127103	-1.19	0.057	-.049341	.0006883
การศึกษา	.0072352	.0155054	0.47	0.641	-.0232804	.0377507
อาชีพ	.0318018	.0138862	2.29	0.023**	.0044728	.0591308
รายได้	.0281269	.0169136	1.66	0.097	-.0051603	.061414
จำนวนสมาชิก	.0113091	.009224	1.23	0.221	-.0068444	.0294625
ความรู้การกำจัดขยะ	-.0658758	.0502986	-1.31	0.191	-.1648668	.0331151
_cons	.1189792	.1733747	0.69	0.493	-.2222337	.460192
R-squared=0.0416 Adj R-squared 0.0188						

หมายเหตุ: * ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน พบว่า ด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดขยะมูลฝอย

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดขยะมูลฝอย

ปัญหาและอุปสรรคในการกำจัดขยะมูลฝอย	Mean	SD	ผล
ปัญหาด้านการทิ้งขยะมูลฝอย			
การขาดความรู้ในการทิ้งหรือคัดแยกขยะ	3.84	.736	มาก
ประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ทาง	4.12	.752	มาก
ประชาชนขาดการนำเอาขยะมาใช้ประโยชน์	3.91	.732	มาก
ปัญหาด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย			
ภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอ	4.17	.797	มาก
การขาดแคลนรถยนต์เก็บขยะ	4.19	.910	มาก
การเข้าไปเก็บขยะในพื้นที่ลำบาก	3.98	1.001	มาก
ปัญหาด้านการกำจัดขยะมูลฝอย			
การเผาขยะมูลฝอยในชุมชน	4.02	.833	มาก
การขาดสถานที่กำจัดขยะ	4.27	.759	มากที่สุด
การขาดแคลนอุปกรณ์กำจัดขยะ	4.24	.792	มากที่สุด
ปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย			
การขาดแคลนงบประมาณ	4.35	.784	มากที่สุด
การขาดแคลนบุคลากร	4.28	.802	มากที่สุด
การขาดความร่วมมือจากประชาชน	4.16	.843	มาก
รวม	4.13	.812	มาก

ตารางที่ 5 ปัญหาด้านการทิ้งขยะมูลฝอย ด้านประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ทาง มีค่าเฉลี่ย 4.12 ระดับมาก รองลงมาคือ ประชาชนชนขาดการนำเอาขยะมาใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.91 ระดับมาก และการขาดความรู้ในการทิ้งหรือคัดแยกขยะ มีค่าเฉลี่ย 3.84 ระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย พบว่าการขาดแคลนรถยนต์เก็บขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.19 ระดับมาก รองลงมาคือ ภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.17 ระดับมาก และการเข้าไปเก็บขยะในพื้นที่ลำบาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 ระดับมาก

ปัญหาด้านการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าการขาดสถานที่กำจัดขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.27 ระดับมากที่สุด รองลงมาการขาดแคลน อุปกรณ์กำจัดขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.24 ระดับมากที่สุด และ การเผาขยะมูลฝอยในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.02 ระดับมาก และปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย พบว่า การขาดแคลนงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 4.35 ระดับมากที่สุด รองลงมา การขาดแคลนบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.28 ระดับมากที่สุด และการขาดความร่วมมือจากประชาชน มีค่าเฉลี่ย 4.16 ระดับมาก

อภิปรายผล

การกำจัดขยะของครัวเรือนในองค์กรการบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมืองในจังหวัดกระบี่นั้น เป็นปัญหาในพื้นที่ที่สำคัญ สืบเนื่องมาจากบริบทของพื้นที่เป็นเกาะที่ห่างจากฝั่ง ดังนั้นในการกำจัดขยะจึงต้องใช้วิธีการพึ่งพาตนเองในการกำจัดขยะ ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดเก็บขยะแล้วปรากฏว่าไม่คุ้มค่าในการจัดการ จึงให้ครัวเรือนดำเนินการในการจัดการขยะด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อครัวเรือนกำจัดขยะนั้นปรากฏว่าใช้วิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัย กล่าวคือ เทกองรวมกันแล้วเผา ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายต่อการจัดการขยะ จึงเป็นที่มาที่ทุกฝ่ายในพื้นที่ต้องการผลการวิจัยไปดำเนินการจัดทำรูปแบบการกำจัดขยะที่เหมาะสม เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยด้านองค์ความรู้ของครัวเรือนในการจัดการขยะนั้นพบว่า ครัวเรือนมีความรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณณี กองจันทร์ดี [6] ที่ผู้ค้าในตลาดสดมีความรู้ในระดับมากเช่นเดียวกัน และงานวิจัยของสมัชชาหนูทอง [7] พบว่า ระดับความรู้ในการกำจัดขยะของผู้นำท้องถิ่นมีระดับมาก ซึ่งในกรณีพื้นที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์นั้นแสดงว่าครัวเรือนรู้วิธีการกำจัดขยะที่ถูกต้องแต่เพราะสภาพบริเวณที่อยู่อาศัยในการตั้งครัวเรือนในพื้นที่เป็นเกาะ ครัวเรือนจึงไม่สามารถนำขยะไปทิ้งในพื้นที่บนฝั่งซึ่งจะส่งผลต่อพื้นที่ทับซ้อนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหาพื้นที่ที่สามารถจัดการกับขยะได้เหมาะสม และเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยด้านปัญหาที่ครัวเรือนประสบในการจัดการขยะนั้น คือ จะเป็นปัญหาในด้านประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ทาง การขาดแคลนรถยนต์เก็บขยะ การขาดสถานที่กำจัดขยะ และการขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งตรงกับปัญหาในพื้นที่ที่ประสบในขณะนี้ ดังนั้นในการจะแก้ไขปัญหาการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์นั้น ประเด็นที่ครัวเรือนไม่มีองค์ความรู้และส่งผลต่อการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องนั้นไม่ใช่ แต่สาเหตุหลักที่ครัวเรือนต้องกำจัดในรูปแบบนั้น เพราะสะดวก ง่ายต่อการกำจัดเฉพาะหน้า ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าจากบริบทของพื้นที่ที่รถจัดเก็บขยะจะเข้าไปจัดเก็บได้ยาก รวมถึงการจัดการด้านงบประมาณที่ไม่คุ้มค่าจากที่ได้ดำเนินการที่ผ่านมา และเมื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน พบว่า ประเด็นปัจจัยอาชีพส่งผลต่อการจัดการขยะนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิมา ตันนารังและคณะ [4] ที่พบว่า อาชีพของประชาชนที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมการจัดการมูลฝอยที่ต่างกันด้วย รวมถึงงานวิจัยของพูนพินิต โอเยี่ยม [5] พบว่า ตำแหน่งงานส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะที่แตกต่างกัน และงานวิจัยของจอมจันทร์ นทีวัฒนา และวิชัย เทียนถาวร [3] พฤติกรรมการลดขยะมีสหสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับอาชีพ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 64.2 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 37.7 การศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 46.8 มีรายได้ 5000-10000 บาทร้อยละ 50.3 อาชีพรับจ้างจำนวนร้อยละ 42.3 และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน ร้อยละ 64.9
- วิธีการกำจัดขยะ ครัวเรือนใช้วิธีแบบเทกองรวมกันแล้วเผา ร้อยละ 34.1 รองลงมาเทกองทิ้งไว้ในหลุมแล้วเผา ร้อยละ 22.2 และน้อยที่สุดคือฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 4.5 สำหรับความรู้การกำจัดขยะ พบว่ามีความรู้ระดับมาก 92.3 รองลงมาคือปานกลาง ร้อยละ 6.7 และ ระดับน้อย ร้อยละ 1.0

- ปัญหาด้านการทิ้งขยะมูลฝอย ด้านประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ทาง มีค่าเฉลี่ย 4.12 ระดับมาก ส่วนปัญหาด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย พบว่าการขาดแคลนรถยนต์เก็บขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.19 ระดับมาก ปัญหาด้านการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่าการขาดสถานที่กำจัดขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.27 ระดับมากที่สุด และปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย พบว่า การขาดแคลนงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย 4.35 ระดับมากที่สุด

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน พบว่า ด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการกำจัดขยะที่ถูกวิธีของครัวเรือน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการวางแผนร่วมกับผู้นำในการให้ครัวเรือนสามารถกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ เช่น จัดการนำถังขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลให้กับครัวเรือนและนำไปกำจัดให้ถูกวิธี โดยต้องประเมินถึงความคุ้มค่า กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงจำนวนเงินที่ครัวเรือนสามารถจ่ายเพื่อจัดการขยะ และความถี่ในการจัดเก็บขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้กำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะสามารถดำเนินการได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพื่อเติมในประเด็นการประเมินความคุ้มค่าในการจัดการขยะ เช่นการจัดเก็บเงินจากครัวเรือน (ค่าความเต็มใจจะจ่าย) และความสามารถบริหารจัดการ เช่น เงินที่จัดเก็บจากครัวเรือน การนำงบประมาณมาลงทุนในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณการสนับสนุนทุนการวิจัยจากจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้แผนงาน โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายต้นแบบบูรณาการพันธกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีงบประมาณ 2560 อีกทั้งขอขอบคุณคุณสมศรี ผิวดี นักวิจัยในพื้นที่ในการให้ความอนุเคราะห์การรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ ขอขอบคุณผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ ในการสนับสนุนการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูล รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่านที่ทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บรรณานุกรม

- [1] กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ครัวเรือนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2560. จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php.
- [2] กรมควบคุมมลพิษ. ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558. จาก <https://thaipublica.org/2014/09/thailands-garbage-crisis>.
- [3] จอมจันทร์ นทีวัฒนา และวิชัย เทียนถาวร. ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2560; ปีที่ 25(2), หน้า 316-330.
- [4] ชูติมา ตันนารังและคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 2554; ปีที่ 7, หน้า 35-48.
- [5] พูนพินิต โอเอี่ยม. พฤติกรรมการจัดการขยะติดเชื้อของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลสมุทรสาคร. Academic Services Journal 2556; ปีที่ 4, หน้า 126-134.
- [6] วรรณณี กองจันทร์ดี. การจัดการขยะของผู้ค้าในตลาดสด ศึกษากรณีตลาดสดบางกะปิ และตลาดสดนครไทย เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. วิทยาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2555.
- [7] สมัชญา หนูทอง. ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาวจังหวัดจันทบุรี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารทั่วไป). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556.